

ÅNGTRYCKET

Nummer 3 2015

Information från Ångbåtssällskapet Polstjärnan

OPRFÖRANDE HAR ORDET

Det är snart jul, men just nu känns det som vi har vår i luften... Hur som helst så är nu våra båtar täckta inför kommande vinter. Tingvalla tog sig i slutet av oktober över Väneren ner till Kållandsö varv för behövligt underhåll av skrovet. Vi har tur att det finns ett varv kvar i Väneren som kan utföra reparationer och underhåll av fartyg i vår storleksklass. Under vattenlinjen är Tingvalla nu skyddsbehandlad för att klara sig i ytterligare 20 år. Hon är fortfarande pigg och i gott skick för sin ålder, nämligen 95 år. Så snart har vi anledning att fira Tingvalla stort! Men innan 100-årsdagen behöver hon även omvårdnad ovan vattenlinjen, för att åter kunna glänsa som i forna dagar. Även vi medlemmar behöver få lite välbehövlig vila och omvårdnad efter årets säsong, för att åter kunna glänsa som i forna dagar!

Under kommande månader väntar som vanligt underhåll av Polstjärnans maskin. Detta är en förutsättning för att snart kunna sätta fyr under pannan igen. Så, du som vill vara med att jobba med att bevara båtar, du är välkommen ner till Lambergskajen! Kontaktpersoner hittar du på vår hemsida.

Att leva i en turbulent och föränderlig omvärld ställer höga krav på omställningsförmåga, solidaritet och engagemang. Detta gäller

både i stort och smått, och även för vår lilla förening. Vår stora utmaning inför nästa år, och för framtiden, är att kunna rekrytera tillräckligt med medlemmar för underhåll av sällskapets båtar samt bemanning under säsongens seglation. Båda dessa förutsättningar är naturligtvis en förutsättning för föreningens fortlevnad och ett måste för att hålla ekonomin i balans. De ekonomiska ramarna för föreningens verksamhet är mycket tuffa i takt med ökade kostnader för underhåll och drift av våra båtar.

Nytt för nästa år är därför att Ångtrycket endast kommer att publiceras på vår hemsida. Det här är ett led i vår nödvändiga ambition att hålla våra utgifter nere, samtidigt som vi också måste höja medlemsavgiften något. Vi hoppas att Ni som medlemmar är förstående och fortsätter att stötta oss! Vi behöver även nya aktiva medlemmar, stödmedlemmar samt sponsorer. Detta är en uppmaning till alla: Hjälpt oss att värva nya medlemmar! I gengäld utlovas trevligt umgänge och frisk sjöluft!

I vår närmaste omvärld pågår sedan en tid tillbaka en debatt som få har missat, och som även har betydelse för vår verksamhet. Kommer slussarna i Trollhättan att byggas om? Förbindelse med

havet är ett måste för Vänersjöfarten och för Kållandsö varv. Varvet är det enda kvarvarande som underhåller större fartyg. Utan Vänersjöfart kommer varvet, och även våra båtar, att få problem! Även möjlighet till ökad avtappning av Väneren är av största vikt i ett allt blötare Sverige. Detta inte minst för varvets fortlevnad och för alla andra som bor och driver strandnära verksamhet vid Väneren. Redan på Karl den XI:s tid insåg man möjligheten och behovet av en farled från Vänersborg till Uddevalla. En sträcka på cirka 23 kilometer. Sedan dess har åtskilliga skisser och ritningar tagits fram som förslag till en ny kanal, men utan gehör. Vad vore bättre än att realisera denna kanal för att säkerställa tillräcklig avtappning till Västerhavet vid höga flöden, och, via nya slussar, samtidigt säkerställa trafik på Vänerens hamnar med både handelsfartyg och fritidsbåtar! Detta är min förhoppning inför framtiden och, förhoppningsvis, en verklighet om 20 år?!

Ha en bra vinter, snart är det vår igen!

Vi från Ångbåtssällskapet Polstjärnan önskar er alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!

Dennis Kingsvik

Bogserfartyget Tingvalla

Tingvall är byggd vid Wennbergs Mekaniska Werkstad i Viken (Karlstad) och har varit hemmahörande under hela tiden i Karlstad.

Ägare: 1920-1946 Värmlands Rederi AB, 1946-1988 Karlstad Hamn, 1988- Ångbåts AB Polstjärnan

En kort historik :

Wennbergs Mekaniska Verkstad hade sedan 1800-talets slut byggt ett antal mindre bogser- och passagerarbåtar. Första världskrigets ökande efterfrågan på fartyg resulterade i att öka sin kapacitet och genom muddring i Mariebergsviken skapade man möjligheter att bygga och sjösätta större fartyg än tidigare.

År 1916 byggdes och sjösattes en isbrytande bogserbåt "Ströms Bruk", som var av större dimension än tidigare byggen vid verkstaden. De goda krigskonjekturerna följdes av en nedgång i efterfrågan på fartyg, och för att kunna sysselsätta personalen igångsattes ett bygge, till vilket ingen beställare fanns. Detta fartyg, som var en isbrytande bogserbåt av samma dimension som "Ströms Bruk", stod färdigt 1920. Fartyget var försedd med en ångmaskin på 250 lhk av egen tillverkning. Värmlands Rederi AB köpte slutligen bogserbåten och döpte henne till "Tingvalla".

"Tingvalla" skulle användas för att dra pråmar mellan Vänerhamnarna och Göteborg, men redan följande år hade tiderna blivit så besvärliga att inget gods fanns till pråmarna och dessa fick läggas upp.

Lika illa var det för Tingvalla, men för henne fanns dock arbete vintertid som isbrytare i Karlstads hamn, och som sådan kom hon att tjänstgöra under många kommande vintrar. De dåliga tiderna höll i sig och 1923 försökte rederiet att sälja både pråmarna och Tingvalla, men utan att lyckas. Året därefter hyrdes hon ut till Wargöns AB, för att bogsera virke. Virkesbogseringen tillsammans med isbrytning blev Tingvallas viktigaste sysselsättning ända in på 1960-talet.

År 1941 blev "Tingvalla" inkallad för att tjänstgöra i Kungliga Flottan, och Värmlands Rederi AB lät meddela att man inte kunde fullfölja sitt avtal med Karlstad hamnstyrelse. För att klara hamnens behov av isbrytning hyrdes passagerarångaren "Tynäs" (senare "Hammarö"), med befälhavare Rickard Svensson in, för att ersätta "Tingvalla". Under hela kriget skötte Rickard Svensson och "Tynäs" isbrytningen i hamnen.

Rickard Svensson kom sedan i hamnens tjänst och i 18 år fram till sin pension tjänstgjorde han som befälhavare på "Tingvalla".

I de "Allmänna föreskrifter för Sveriges statliga isbrytarverksamhet" som utgavs i oktober 1944, påtog sig staten ett ökat ansvar för isbrytningen på Väner, Trollhätte kanal, Vänersborgsviken och passagen vid Lurö. Den övriga isbrytningen skulle utföras av lokala intressen d.v.s. hamnarna. Karlstad hamn konstaterade då att man borde skaffa ett eget fartyg och den mest lämpliga med hänsyn till kostnaden var "Tingvalla". Således beslöt hamnstyrelsen år 1946 att "Tingvalla" skulle inköpas för 130.000 kr.

Under vintern 1960 - 1961 byggdes Tingvalla om på Karlstads Varv. Ångmaskinen byttes ut mot en 5-cylindrig Sefflemotor (semidiesel) på 510 hk. Denna maskintyp, vilken är den näst största som "Seffle" har levererat, har enl. uppgift endast tillverkats i 3 exemplar av vilka två ägs av Ångbåtsaktiebolaget Polstjärnan.

Fartyget förstärktes, den öppna bryggan byggdes in och skorsten byttes till en med modernare utseende. Hon utrustades också med ett hydrauliskt bogerspel och dito styrning.

Under vintern 1986-87 var Tingvalla uthyrd till Otterbäckens hamn. Efter hemkomsten till Karlstad och torrättning på Hästvikens slip, visade det sig att den gamla trotjänaren var i sådant skick att man beslöt att pensionera henne. De kostnader som en reparation för att återställa

fartyget till det skick som en isbrytande bogserbåt kräver, ansågs inte försvarbara.

Med tanke på Tingvallas 67 års trogna slit för hamnen beslöt hamnstyrelsen att skänka fartyget till Ångbåts AB Polstjärnan, så att hon får ett värdigt åldrande som kulturhistoriskt minnesmärke i Inre hamnen. Överlämnandet av fartyget ägde rum på Karlstads hamns 150-årsjubileum 1988.

ÅSP har ersatt den "nya skorstenen" med en kopia av den gamla "ångskorstenen",

En mast med "lanternspel" har monterats på fördäcket och den av hamnen monterade lyftbommen har tagits bort, i enlighet med fartygets utförande före hamnens ombyggnad 1960.

Inredningen i hytterna och byssan/mässen har restaurerats i enlighet med de ursprungliga ritningarna.

Fartygets data : Tillverkare Wennbergs Mek.Werkstad.

Tillverkn.år: 1920

Tillverkn.nr.: 73

Längd : 22,97 m

Bredd : 5,16 m

Djupgående : 2,43 m

Maskinfabr. : AB Seffle Motorverkstad (Bröd. Bruce Seffle)

Typ: 547 FV Motor nr.9837

Antal hk: 425/510

Varvtal: 300/360 varv/min.

Propeller: "Seffle" med från bryggan ställbar propeller

Källa:

Arbete och framtiden. Karlstads Hamn 150 år (Karlstads Tidnings AB 1988)

En verkstad i Karlstad. Minnesskrift med anledning av Wennbergs Mek. Verkstads 75-årstillvaro. (Nermans Tryckeri 1950)

Värmlands arkiv m m..

Ångbåtssällskapet Polstjärnan 2012-11-03

Boris Wall

Förr i tiden....

Rickard Svensson i Tingvallas styrhytt. Han var befälhavare i båten i 18 år.

Tingvallas hamnplats var "Tynäskajen" i Inre hamn. Där Polstjärnan nu tillbringar somrarna.

....och nya tider

Ovan T. v. Tingvalla efter ankomst till Källandsö och Trellevarvet.

Ovan T.h. Sonja Nordenskjöld har dukat upp lunch till "täckningsgänget". God mat håller grabbarna på gott humör och arbetet går lätt.

T.v. Att täcka båtarna för vintern kräver ett rejält arbetslag.

Föreningen skall i ideell form vårda och bevara:

Lotsångfartyget S/S Polstjärnan av Vänerby byggd 1929 på Lindholmens Varv i Göteborg. Båten har tjänstgjort som Vänerby Seglationsstyrelses tjänstefartyg fram till 1983.

Bogserbåten M/S Tingvalla, byggd 1920 på Wennbergs Mekaniska Verkstad i Karlstad.

Mellan åren 1947 – 1985 var hon Karlstadhamns isbrytande bogserbåt.

Flottningsbåten Norsälven I, byggd 1946 på Wennbergs Mekaniska Verkstad. Har tidigare använts av Klarälvens Flottningsförening för timmerbogsering i Norsälven.

Flottningsbåten Lusten VI, byggd 1940 på Wennbergs Mekaniska Verkstad. Har tidigare använts av Klarälvens Flottningsförening för bogsering på Klarälven.

Föreningen skall i kulturhistoriskt intresse bedriva trafik med fartygen. Allt arbete ombord i fartygen och i föreningen är frivilligt och oavlönat.

Ångbåtssällskapet Polstjärnan
Våghusgatan 6
652 21
Karlstad

Tfn: 070 233 63 88
E-post: info@polstjarnan.nu
Hemsida: www.polstjarnan.nu
Plusgiro 77 11 74-0
Bankgiro 5306-4457

Ansvarig utgivare: Dennis Kingsvik.
Redaktionskommitté: Dennis Kingsvik, Boris Wall, Peter Stålhammar och Bertil Haag.
Alla bilder tagna av medlemmar då ej annat anges.

Arbeten i maskin

Den stora dammsugarens motor och turbin är renoverade, slutmontering återstår.

Säkerhetsventilerna på varmvattenberedarna kontrollerade, fungerade bra.

Donkey matarvattenpumpens ena backventil reparerad.

Nedre anslutningsröret till vattenståndsvisare demonterat för mätning av godstjocklek.

Upprustning och komplettering av laddare och brytare i batterirum påbörjad.

Ombyggnad av dräneringssystem på ånglåda påbörjad.

Rengöring av kölutrymmet under pannan påbörjad.

Det finns många fler arbeten med olika hög prioritet som borde göras. Dessa finns på en särskild lista och vi gör det vi hinner efterhand.

Du som läser detta och vill bidra med det du kan och delta i gemenskapen. är välkommen att höra av dig.

Leif Hassel tel. 0730-574496

Täckning på hög nivå.

Det gäller att få ordentlig tätningen kring Polstjärnans skorsten

